

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка

Кафедра іноземних мов і методик їх викладання

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із навчальної роботи

М. В. Боднар

М. В. Боднар

31 серпня 2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**

спеціальність **014.02 Середня освіта (Мова і література (польська))**

освітньо-професійна програма **Середня освіта (Мова і література (польська))**

Робоча програма навчальної дисципліни «Вступ до мовознавства» для студентів з галузі 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 014.02 Середня освіта предметною спеціалізацією 014 Середня освіта (Мова і література (польська)) за освітньо-професійною програмою бакалавра. – 31 серпня 2018 р. – 19 с.

Розробники:

Семегин Т.С., кандидат філологічних наук, доцент кафедри;
Янков А.В., кандидат філологічних наук, доцент.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри іноземних мов і методик їх викладання.

Протокол №1 від 31 серпня 2018 року.

Завідувач кафедри іноземних мов
і методик їх викладання

Н.Г. Воронцова

1. Вступ

Навчальна дисципліна «Вступ до мовознавства» є однією із засадничих та ключових професійно-орієнтованих нормативних дисциплін для спеціальності 014.02 Середня освіта предметною спеціалізацією 014 Середня освіта (Мова і література (польська)), яка викладається на I курсі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність: 014.02 Середня освіта (Мова і література (польська))	Курс	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне навчально-дослідне завдання: академічне есе, практичне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2; самостійної роботи студента – 3,3	Освітньо-професійна програма: Середня освіта (Мова і література (польська))	16 год.	6 год.
		Семінарські	
		18 год.	4 год.
	Самостійна робота		
	56 год.	80 год.	
	Форма контролю екзамен		
	Ступінь вищої освіти: бакалавр		

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 38 % до 62%;

для заочної форми навчання – 11 % до 89%.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс “Вступ до мовознавства” передує іншим лінгвістичним дисциплінам у системі освітньо-професійної підготовки вчителя. Мета дисципліни — допомогти студентам опанувати теоретико-методологічні засади мовознавчої науки, навчити аналізувати, узагальнювати та зіставляти фонетичні, лексичні, граматичні, фразеологічні явища та процеси на матеріалі різних мов.

Основні завдання курсу:

- ознайомити студентів з теоретико-категоріальним апаратом і методологією лінгвістики;
- розглянути питання походження, розвитку, класифікації мовсвіту;
- з'ясувати особливості функціонування мови як цілісної системи загалом та різних її рівнів та одиниць зокрема;
- сформулювати наукове розуміння сутності мови як суспільно-динамічного явища;
- підготувати студентів до сприйняття матеріалу інших філологічних дисциплін шляхом формування системи пропедевтичних знань;
- удосконалити інформаційну культуру студентів (уміння працювати зі словниками, підручниками, хрестоматіями, додатковою літературою та з Інтернет-джерелами тощо);
- поглибити навички критичного мислення під час роботи зі спеціальною літературою.

Програмою дисципліни передбачено ознайомлення студентів на **лекційних заняттях** з теоретичними засадами мовознавства як науки, що створить передумови для свідомого вивчення дисциплін філологічного циклу.

Мета **семінарських занять** полягає не лише в оцінюванні рівня знань студентів, але й у поглибленні розуміння основних мовознавчих термінів і питань, формуванні навичок практичного аналізу мовного і мовленнєвого матеріалу на матеріалі різних мов, а також уміння узагальнювати, систематизувати, верифікувати припущення, порівнювати та робити висновки щодо ключових положень лінгвістики.

Самостійна робота домінує серед інших видів навчальної діяльності й спрямована на повторення та закріплення пройденого матеріалу, засвоєння нового матеріалу, застосування здобутих знань на практиці. Самостійна робота реалізується через вивчення окремих тем, що винесені на самостійне опрацювання, аналіз наукових першоджерел, розв'язання поданих у посібнику практичних завдань до кожного семінарського заняття, підбір прикладів із рідної та іноземної мови для ілюстрації теоретичного матеріалу, укладання таблиць, схем, відеопрезентацій для унаочнення вивченого матеріалу.

Індивідуальна робота є важливою складовою навчального предмета, що дозволяє зорієнтувати студентів на науково-дослідну, пошукову роботу та проблемно-орієнтоване навчання із Вступу до мовознавства, а також сприяє реалізації творчих можливостей та застосуванню здобутих знань на практиці. Індивідуальне навчально-дослідне завдання включає підготовку академічного есе й виконання практичного завдання, відповідно до теми семінару.

Кінцевою метою даного курсу є формування наукового лінгвістичного світогляду студентів і лінгвістичної компетенції, що сприятиме подальшій навчальній

і науковій роботі.

Програма курсу складає один модуль-блок, що ставить за мету системний опис мови. У модулі розглядаються такі питання: 1) Загальні питання мовознавства; 2) Системний характер мови.

Вивчення курсу “Вступ до мовознавства” спрямоване на формування у студентів таких професійних компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2 Здатність навчатися та самонавчатися.

ЗК3 Здатність до усного та письмового спілкування рідною мовою.

ЗК5 Здатність знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел.

ЗК6 Здатність застосовувати знання на практиці.

ЗК11 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК12 Здатність працювати в міжнародному контексті.

-Здатність до утвердження гуманістичних ідеалів, демократичних цінностей, мовного та культурного багатства України й інших країн; поцінування й повага до культурного соціуму.

-Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях; проводити дослідження на відповідному рівні.

-Здатність акумулювати інформацію – вибирати найважливішу для даного моменту й на перспективу, генерувати нові ідеї, використовувати креативний підхід до роботи.

-Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

-Здатність працювати в команді на засадах міжособистісної взаємодії.

-Здатність до узагальнення, аналізу, сприйняття інформації, постановки мети й вибору шляхів її досягнення, уміння працювати із традиційними носіями інформації, розподіленими базами знань.

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

ФК6.Здатність створювати умови для переносу лінгвістичних знань та навчального досвіду у вивченні рідної та польської мов, розвивати мовну увагу, виявляти подібності й відмінності в різних мовах.

ФК10.Вільне володіння українською мовою, демонстрування її ресурсів, стильового багатства, вагомої суспільної ролі в державі.

ФК12.Здатність адекватно використовувати мовленнєві одиниці, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі професійної і міжособистісної комунікації, володіння різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.

ФК15.Уміння застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження в професійній діяльності.

-Здатність визначати предмет, мету й завдання навчальної дисципліни, її місце серед інших філологічних дисциплін і взаємозв'язки з ними; характеризувати методи та принципи, які використовуються у мовознавстві; аналізувати традиційні та сучасні концепції щодо різних явищ мови.

- Здатність аналізувати мовну політику та мовну ситуацію.
- Здатність класифікувати мови відповідно до генеалогічної та типологічної класифікацій.
- Здатність аналізувати різні мовні рівні, зв'язки та одиниці.
- Здатність працювати з науковою літературою зі “Вступу до мовознавства”, вироблення навичок оперування мовознавчими термінами.
- Здатність застосовувати наукову методологію у філологічних досліджень.
- Здатність інтерпретувати конкретні мовні явища.
- Здатність робити узагальнення про процеси притаманні рідній та іноземним мовам на основі аналізу мовних фактів.

Програмні результати навчання (ПРН):

Після завершення курсу студент повинен:

ПРН4. Демонструвати розуміння ролі наукових досліджень у житті суспільства, усвідомлення значення науково-дослідницької складової в педагогічній професії в обсязі, необхідному для організації та проведення власних досліджень та впровадження їх результатів у практику.

ПРН6. Демонструвати знання методів формування навичок самостійної роботи й розвитку творчих здібностей і логічного мислення учнів в обсязі, необхідному для успішного вивчення фахових дисциплін.

ПРН8. Демонструвати вміння критично використовувати світоглядні теорії та засвоєні теоретичні знання у сфері загальних і професійно-орієнтованих дисциплін при розв'язанні соціально-професійних завдань, обирати й використовувати відповідні навчальні засоби для побудови технологій навчання.

ПРН10. Демонструвати детальні знання спеціально вибраної галузі (відповідно до обраної спеціальності та спеціалізації) шляхом говоріння, читання, вивчення та звітування про зміст важливих праць на обрану тематику.

ПРН13. Планувати, проектувати, конструювати, організовувати й аналізувати свою педагогічну діяльність на основі засвоєних знань, умінь та навиків із професійно-орієнтованих дисциплін.

ПРН15. Зрозуміло доносити власні висновки, знання та їх обґрунтування до учнів, користуючись основними поняттями та термінами професійно-орієнтованих дисциплін з обраної спеціальності та спеціалізації.

ПРН16. Формувати комунікаційну стратегію з суб'єктами взаємодії з дотриманням етичних норм, застосовувати демократичні технології прийняття колективних рішень, враховуючи власні інтереси і потреби інших, використовувати ефективні стратегії спілкування залежно від ситуації.

-вміти користуватись науковими джерелами, що сприятиме створенню теоретичної основи для засвоєння інших лінгвістичних дисциплін та науково-дослідницької діяльності;

-знати теоретичні засади мовознавства як науки в межах матеріалу змістових модулів;

-визначати предмет, структуру, мету та завдання “Вступу до мовознавства”;

-диференціювати базові дихотомічні терміни: “мова” та “мовлення”, “синхронія” та “діахронія”;

-знати ключові теорії та гіпотези походження мови;

- диференціювати основні форми існування мови: літературна мова, загальнонародна мова, койне, піджин, креольська мова, діалект;
- демонструвати знання домінуючих принципів класифікації мов світу;
- вміти класифікувати мови відповідно до генеалогічної та типологічної класифікацій;
- знати особливості системної організації мови; основні та проміжні мовні рівні, одиниці всіх мовних рівнів та існуючі між ними відношення;
- демонструвати знання щодо змісту основних розділів лінгвістики;
- вміти самостійно аналізувати фонетичні одиниці, явища та процеси;
- диференціювати граматичне та лексичне значення, знати основні способи вираження граматичних значень, а також типи граматичних категорій;
- аналізувати одиницю морфологічного рівня — морфему та визначати типи морфем;
- вміти аналізувати ізоморфні та аломорфні типи словосполучень і речень;
- вміти аналізувати самостійні та службові частини мови у зіставному аспекті;
- знати особливості порядку слів у мовах світу;
- диференціювати терміни “лексема” і “слово”, знати основні лексико-семантичні категорії та типи лексичних значень-слів;
- вміти самостійно аналізувати ознаки фразеологізму, знати ключові класифікації фразеологічних одиниць;
- диференціювати різні типи словників;
- застосовувати здобуті теоретичні знання для аналізу мовних і мовленнєвих явищ, процесів та феноменів;
- використовувати набуті знання та вміння під час вивчення інших лінгвістичних дисциплін.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні питання мовознавства.

Тема 1. Мовознавство як наука. Мова, мовлення, мислення. Предмет мовознавства. Практичне та теоретичне значення мовознавства. Виникнення мовознавства як науки. Зв'язок мовознавства з іншими науками. Функції мови. Методи дослідження мови. Синхронія та діахронія. Знак, знакова система й семіотика. Дихотомія “мова” та “мовлення”: історичний аспект і сучасний стан. Мова та мислення.

Тема 2. Походження та сутність мови. Мова й суспільство. Проблема походження мови. Теорії та гіпотези походження мови. Природа та сутність мови. Соціальна природа мови. Форми існування мови: літературна мова, загальнонародна мова, койне, піджин, креольська мова, діалект. Закономірності розвитку мов. Розвиток і функціонування мов у різні історичні епохи. Вплив суспільства на розвиток і функціонування мови. Мовні ситуації та мовна політика. Національна мовна політика.

Тема 3. Мови світу. Генеалогічна та типологічна класифікації мов. Принципи класифікації мов світу. Генеалогічна класифікація мов. Індоевропейська сім'я мов. Типологічні класифікації мов. Типологічна класифікація мов на морфологічному рівні. Типологічна класифікація мов Дж. Грінберга. Синтаксична типологія І. І. Мещанинова.

Змістовий модуль 2. Системний характер мови.

Тема 4. Мова як система. Поняття системи і структури мови. Мовні рівні. Одиниці мови, їх функції. Парадигматичні, синтагматичні та ієрархічні відношення між одиницями мови. Зміни на різних рівнях мовної структури. Розділи мовознавства, що вивчають систему та структуру мови.

Тема 5. Фонетика. Фонетика як розділ науки про мову. Фази артикуляції. Аспекти вивчення звуків мови. Поняття фонем. Функції фонем. Зіставна характеристика звука та фонем. Класифікація звуків. Фонетичні одиниці. Фонетичні процеси. Фонологічна система. Орфоєпія. Транскрипція. Транслітерація.

Тема 6. Граматика. Морфеміка. Граматика. Морфологія, синтаксис, словотвір. Граматичне значення. Типи граматичних значень. Способи вираження граматичних значень. Граматична форма слова. Граматична категорія. Типи граматичних категорій. Лексико-граматичні розряди. Морфеміка як розділ мовознавства. Поняття про морфему. Види морфем.

Тема 7. Частини мови. Словосполучення. Речення. Частини мови. Критерії виокремлення частин мови. Характеристика основних частин мови. Зіставна характеристика частини мови в різних мовах світу. Словосполучення. Типи словосполучень. Типи синтаксичних зв'язків. Проблема визначення речення. Специфічні ознаки речення. Актуальне членування речення.

Тема 8. Лексико-семантична система мови. Лексикологія як розділ мовознавства. Проблема визначення слова. Співвідношення “слова” й “лексеми”. Порівняльна характеристика слова та морфеми. Лексичне значення слова. Типи лексичних значень слів. Лексико-семантична система мови. Типи відношень у лексиці. Лексико-семантичні категорії: полісемія, омонімія, синонімія, антонімія, гіперо-гіпонімія, конверсія. Словниковий склад мови. Історичні зміни в лексичній системі мови.

Тема 9. Фразеологія. Лексикографія. Фразеологія як розділ мовознавства. Поняття про фразеологізм, його основні ознаки. Проблема класифікації фразеологізмів. Семантичний підхід до класифікації фразеологізмів. Структурна класифікація фразеологізмів. Класифікація фразеологічних одиниць за походженням (генетична класифікація). Лексикографія як розділ мовознавства. Типи словників.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
л		п	лаб	с.р.	л		п	лаб	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль 1										
Змістовий модуль 1. Загальні питання мовознавства.										
Тема 1. Мовознавство як наука. Мова, мовлення, мислення.	10	2	2		6	10	1	1		8
Тема 2. Походження та сутність мови. Мова і суспільство.	11	2	2		7	10	1			9
Тема 3.	11	2	2		7	11	1	1		9

Мови світу. Генеалогічна та типологічна класифікації мов.										
Разом за змістовим модулем 1	32	6	6		20	31	3	2		26
Змістовий модуль 2. Системний характер мови.										
Тема 4. Мова як система.	10	2	2		6	10	1			9
Тема 5. Фонетика.	10	2	2		6	10	1			9
Тема 6. Граматика. Морфеміка.	10	2	2		6	9				9
Тема 7. Частини мови. Словосполучення. Речення	10	2	2		6	10		1		9
Тема 8. Лексико-семантична система мови.	9	1	2		6	10	1			9
Тема 9. Фразеологія. Лексикографія.	9	1	2		6	10		1		9
Разом за змістовим модулем 2	58	10	12		36	59	3	2		54
Усього годин	90	16	18		56	90	6	4		80

6. Темы лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Мовознавство як наука. Мова, мовлення, мислення.	2
2	Походження та сутність мови. Мова і суспільство.	2
3	Мови світу. Генеалогічна та типологічна класифікації мов.	2
4	Структура мови. Рівні мови.	2
5	Фонетика.	2
6	Граматика. Морфеміка.	2
7	Частини мови. Словосполучення. Речення.	2
8	Лексико-семантична система мови.	2
	Усього	16

7. Темы семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Мовознавство як наука. Мова, мовлення, мислення. Предмет мовознавства. Практичне та теоретичне значення мовознавства. Виникнення мовознавства як науки. Зв'язок мовознавства з іншими науками. Функції мови. Методи дослідження мови. Синхронія та діахронія. Знак, знакова система й семіотика. Дихотомія “мова” та “мовлення”: історичний аспект і	2

	сучасний стан. Мова та мислення.	
2	Походження та сутність мови. Мова і суспільство. Проблема походження мови. Теорії та гіпотези походження мови. Природа та сутність мови. Соціальна природа мови. Форми існування мови: літературна мова, загальнонародна мова, койне, піджин, креольська мова, діалект. Закономірності розвитку мов. Розвиток і функціонування мов у різні історичні епохи. Вплив суспільства на розвиток і функціонування мови. Мовні ситуації та мовна політика. Національна мовна політика.	2
3	Мови світу. Генеалогічна та типологічна класифікації мов. Принципи класифікації мов світу. Генеалогічна класифікація мов. Індоевропейська сім'я мов. Типологічні класифікації мов. Типологічна класифікація мов на морфологічному рівні. Типологічна класифікація мов Дж. Грінберга. Синтаксична типологія І. І. Мещанинова.	2
4	Структура мови. Рівні мови. Поняття системи і структури мови. Мовні рівні. Одиниці мови, їх функції. Парадигматичні, синтагматичні та ієрархічні відношення між одиницями мови. Зміни на різних рівнях мовної структури. Розділи мовознавства, що вивчають систему та структуру мови.	2
5	Фонетика. Фонетика як розділ науки про мову. Фази артикуляції. Аспекти вивчення звуків мови. Поняття фонем. Функції фонем. Зіставна характеристика звука та фонем. Класифікація звуків. Фонетичні одиниці. Фонетичні процеси. Фонологічна система. Орфоепія. Транскрипція. Транслітерація.	2
6	Граматика. Морфеміка. Граматика. Морфологія, синтаксис, словотвір. Граматичне значення. Типи граматичних значень. Способи вираження граматичних значень. Граматична форма слова. Граматична категорія. Типи граматичних категорій. Лексико-граматичні розряди. Морфеміка як розділ мовознавства. Поняття про морфему. Види морфем.	2
7	Частини мови. Словосполучення. Речення. Частини мови. Критерії виокремлення частин мови. Характеристика основних частин мови. Зіставна характеристика частин мови в різних мовах світу. Словосполучення. Типи словосполучень. Типи синтаксичних зв'язків. Проблема визначення речення. Специфічні ознаки речення. Актуальне членування речення.	2
8	Лексико-семантична система мови. Лексикологія як розділ мовознавства. Проблема визначення слова. Співвідношення "слова" й "лексеми". Порівняльна характеристика слова та морфем. Лексичне значення слова. Типи лексичних значень слів. Лексико-семантична система мови. Типи відношень у лексиці. Лексико-семантичні категорії: полісемія, омонімія, синонімія, антонімія, гіперо-гіпонімія, конверсія. Словниковий склад мови. Історичні зміни в лексичній системі мови	2

9	Фразеологія. Лексикографія. Фразеологія як розділ мовознавства. Поняття про фразеологізм, його основні ознаки. Проблема класифікації фразеологізмів. Семантичний підхід до класифікації фразеологізмів. Структурна класифікація фразеологізмів. Класифікація фразеологічних одиниць за походженням (генетична класифікація). Лексикографія як розділ мовознавства. Типи словників.	2
	Усього	18

8. Самостійна робота

Самостійна робота студентів включає:

- підготовку теоретичних питань курсу, критичне осмислення основної та додаткової літератури, першоджерел
- вивчення тем, що винесені на самостійне опрацювання
- виконання практичних завдань
- відповіді на запитання для самоконтролю
- підбір прикладів рідної та іноземної мови для ілюстрації теоретичного матеріалу
- перегляд відео-фрагментів
- укладання таблиць, схем, відеопрезентацій тощо.

Теми, що винесені на самостійне опрацювання

1. Письмо, передумови виникнення та етапи розвитку.
2. Графіка та орфографія.
3. Літературна мова та просторіччя. Мовні норми.
4. Функціональна типологія мов.
5. Активні та пасивні органи мовлення.
6. Словотвір як розділ мовознавства.
7. Типологія речень.
8. Стилїстична класифікація лексики.
9. Фразеологія. Лексикографія.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Оцінювання результатів самостійної роботи студента відбувається під час:

- семінарських занять;
- у процесі тестового контролю;
- у процесі семестрового контролю.

Знання студентів оцінюється з самостійної роботи за наступними критеріями:

1–2 бали – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання при

розв'язуванні задач за зразком; користується додатковими джерелами.

3 бали – знання студента є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.

4 бали – студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

5 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі.

9. Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ)

Основною метою індивідуального науково-дослідного завдання є активізація набутих студентами знань з теоретичних основ лінгвістики, удосконалення вмінь та навичок здійснення лінгвістичного аналізу, а також застосування лінгвометодології на конкретному мовному та мовленнєвому матеріалі. Індивідуальна навчальна робота покликана розвинути практичні навички роботи студентів зі спеціальною науковою літературою, орієнтувати їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань та поглиблене вивчення теоретичних і практичних питань дисципліни “Вступ до мовознавства” з метою формування загальнолінгвістичної компетенції майбутніх учителів.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання передбачає підготовку **академічного есе** обсягом 9–10 сторінок друкованого тексту формату А–4 з певної лінгвістичної проблеми з опрацюванням першоджерел (монографій, статей, авторефератів та лексикографічної літератури) і виконання **практичного завдання**, відповідно до теми семінару.

Академічне есе повинно бути написаним в офіційно-діловому стилі та містити такі структурні елементи: вступна частина (окреслюється проблематика та термінологічний апарат до теми), основна частина (виклад теоретичного матеріалу з теми та надання ілюстративних прикладів, що підтверджують задекларовані теоретичні положення), висновки, список використаної літератури та словник лінгвістичних термінів. Враховується також обізнаність з літературою з даного предмета, коректність покликань, правильність оформлення бібліографії, творчий підхід та логічність викладу матеріалу.

При оцінюванні **практичного завдання** береться до уваги правильність і повнота виконання завдання, логічність і послідовність викладу, володіння

термінологією, коректність покликань і висновків, обізнаність з літературою, достатня кількість ілюстративного матеріалу, наведення власних прикладів, критичність наукового мислення.

Орієнтовна тематика академічних есе

1. Штучні комунікативні знакові системи: різновиди та функції.
2. Спілкування тварин (папуги, дельфіни, бджоли).
3. Моважестів.
4. Штучна мова: історія виникнення та принципи організації.
5. Українська мова як єдина державна мова в Україні.
6. Історія становлення генеалогічної класифікації мов.
7. Тенденції розвитку міжнародних мов у сучасному світі.
8. Єдина міжнародна мова: міф чи реальність?
9. Корпусна лінгвістика: історія становлення, сучасний стан і перспективи.
10. Авторські корпуси: принципи укладання та шляхи використання.
11. Корпус текстів української мови.
12. Кількісний і якісний склад фонем у мовах світу.
13. Структура складу і типи складів.
14. Функції та типи наголосу в мовах світу.
15. Граматична категорія означеності /неозначеності.
16. Функції артиклів у мовах світу.
17. Граматична категорія роду у мовах світу.
18. Інтонація як засіб вираження граматичного значення.
19. Синтаксис мов світу.
20. Односкладні речення. Типи односкладних речень у різних мовах світу.
21. Мононегативні та полінегативні мови.
22. Лексика обмеженого стилістичного використання.
23. Паронімія. Різновиди паронімів.
24. Термін та його основні ознаки.
25. Національно-культурна семантика фразеологічних одиниць.
26. Історія виникнення лексикографії.
27. Перші українські словники.

Орієнтовна тематика практичних завдань

1. Дослідіть історію виникнення наступних знаків-символів: терези, серце, зелена зірка, булава.
2. Охарактеризуйте та порівняйте мовну ситуацію і мовну політику в Україні, Німеччині, Великобританії за кількісними та якісними критеріями.
3. Дослідіть будь-яку групу мов. З'ясуйте 1) де поширені мови цієї групи; 2) де вказані мови є офіційними; 3) які мертві мови входять до даної групи мов.
4. Проаналізуйте один із сучасних розділів мовознавства за таким планом: предмет дослідження; головні терміни; ключові наукові праці.
5. Використовуючи фонетичну транскрипцію рідної або іноземної мови, затранскрибуйте текст розміром до 50 слів. Визначте фонетичні процеси.
6. Проаналізуйте граматичну категорію рідної або іноземної мови в

синхронно-діахронічному вимірі. Які формальні засоби використовуються для її вираження? Чи змінювалася ця категорія з плином часу чи залишилася незмінною?

7. Доберіть приклади 20 вигуків з іноземної мови, яку ви вивчаєте. Визначте їхню семантику та походження.

8. Використовуючи лексикографічні джерела будь-якої мови, доберіть по чотири приклади багатозначних слів, однозначних слів, омонімів, синонімічних рядів, антонімів, неологізмів, архаїзмів, запозичень, сленгізмів, діалектизмів.

9. Доберіть із фразеологічного словника будь-якої мови 10 фразеологізмів із а) зоонімним компонентом; б) фітонімним компонентом; в) антропонімним компонентом або г) соматичним компонентом на вибір. Проаналізуйте їхню семантику, визначте аксіологічне забарвлення та різновид відповідно до семантичного, структурного та генетичного критеріїв.

Критерії оцінювання індивідуального науково-дослідного завдання (ІНДЗ)

ІНДЗ необхідно оформити з дотриманням норм, властивих для цього виду письмових робіт, зокрема, список використаних праць укласти згідно з усталеними бібліографічними вимогами.

При розробленні критеріїв оцінки за ІНДЗ береться за основу повнота і правильність виконання завдання, ступінь усвідомлення та розуміння студентом навчального матеріалу проблемного характеру; враховується здатність студента диференціювати, інтегрувати та уніфікувати отримані знання, застосовуючи наукову термінологію; уміння здійснювати самостійний пошук та використання додаткового матеріалу для глибокого, логічного і творчого аналізу вивченого; уміння творчо застосовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань; мовленнєве оформлення відповіді тощо.

Знання студентів оцінюється за наступними критеріями:

1-5 балів – студент має початковий рівень знань і механічно відтворює зміст відповідного параграфу підручника/посібника; копіює певне завдання без будь-яких власних висновків та узагальнень; здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання; здатен з помилками й неточностями дати визначення основних понять; відповіді на додаткові питання непослідовні та нелогічні.

6-10 балів – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу; може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; вміє застосовувати засвоєний матеріал у стандартних ситуаціях.

11 -15 балів – студент уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки та залежності між явищами та фактами, розглядати виявлені закономірності, робити самостійні висновки; використовує додаткові джерела та матеріали.

16-20 балів – студент має системні, дієві знання, вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну щодо власної; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал у будь-якій формі.

10. Методинавчання

- лекція-діалог
- проблемний виклад матеріалу
- батл-дискусія
- пояснення
- метод спостереження й аналізу мовних фактів
- організація самостійного пошуку матеріалу
- робота з науковою літературою
- використання мультимедійних і комп'ютерних технологій
- аналіз відео-фрагментів
- пояснювально-ілюстративний
- репродуктивний
- проблемний
- частково-пошуковий
- дослідницький
- метод самостійної роботи учнів
- інтерактивні методи (брейнстормінг, робота в командах, аналіз кейсів (кейс-стаді), сесія питання-відповідь)

11. Метод контролю

Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю. Використовуються такі методи контролю:

- усне опитування (індивідуальне, фронтальне) під час семінарських занять
- перевірка конспектів першоджерел
- оцінювання практичного виконання різноманітних завдань і вправ
- заслуховування доповідей і академічних есе
- презентація відео-презентацій
- експрес-тести
- підсумкова контрольна робота
- співбесіда на екзамени

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Навчальна дисципліна “Вступ до мовознавства” оцінюється за модульно-рейтинговою системою та складається із двох змістових модулів.

Максимальний рейтинговий бал студента за кожне **семінарське** заняття становить 5 балів.

Максимальний рейтинговий бал студента за **індивідуальне навчально-дослідне** завдання становить 20 балів.

Максимальний рейтинговий бал студента за підсумкову **контрольну роботу** — 35 балів.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота		ІНДЗ (есе, практичне завдання)	Підсумкова контрольна робота	Сума
Лекції	Семінарські, практичні			
	45	20	35	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання відповідей студентів

Відповіді студентів оцінюються за такими критеріями:

1. Повне викладення теоретичного питання;
2. Надання необхідних дефініцій понять;
3. Вміння творчо аналізувати лінгвістичний матеріал і робити узагальнюючі підсумкові висновки;
4. Вміння зіставляти мовні явища в різних мовах, виявляючи специфіку відповідних явищ в обох мовах;
5. Коректне мовлення;
6. Змістовна, логічна, чітка побудова відповіді;
7. Граматично, лексично та стилістично правильне мовне оформлення.

Оцінка **Відмінно** ставиться, якщо повністю розкрита тема змістового модуля, продемонстрована логічна послідовність викладу, хороший стиль. Оцінка **Відмінно** ставиться при наявності на сторінці до 4 несуттєвих орфографічних, граматичних або лексичних помилок.

Оцінка **Добре** передбачає невиконання однієї вимоги до змісту або однієї-двох вимог до форми. Допускається 5-6 граматичних або лексичних помилок.

Оцінка **Задовільно** передбачає такі вимоги: невиконання 2-3 вимог до змісту або однієї вимоги до форми. Допускається до 9 граматичних або лексичних помилок.

Оцінка **Незадовільно** передбачає невиконання 4-5 вимог до змісту та двох вимог до форми. Наявність у відповіді студента 10 та більше граматичних або лексичних помилок.

13. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення курсу представлено наступними навчально-методичними матеріалами:

- робоча програма;
- стислі конспекти лекцій (у т.ч. електронний варіант);
- відео-презентації до лекційних занять;
- питання до семінарських занять (у т.ч. електронний варіант);
- відео-презентації до семінарських занять;
- практичні завдання за тематикою змістових модулів (у т.ч. електронний варіант);
- тестові завдання (на паперових носіях, у системі КТС);
- індивідуальні навчально-дослідні завдання;
- електронні версії інформаційного забезпечення зі списку рекомендованої літератури (базової та допоміжної).

14. Рекомендована література Основна література

1. Бевзенко С. П. Вступ до мовознавства. Короткий нарис: [навчальний посібник для студентів ВНЗ]. Київ: Вища школа, 2006. 144 с.

2. Вступ до мовознавства: підручник [І. О. Голубовська, С. М. Лучканин, В. Ф. Чемес та ін.]; за ред. І. О. Голубовської. Київ: Академія, 2016. 320 с. (Серія "Альма-матер").

3. Дорошенко С. І. Загальне мовознавство: [навчальний посібник]. Київ: Центр навч. л-ри, 2006. 288 с.

4. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства: [підручник]. Київ: Академія, 2006. 336 с. (Серія "Альма-матер").

5. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: [підручник для студентів ВНЗ]. 2-ге вид. Київ: Академія, 2010. 368 с.

6. Левицький А. Е. Вступ до мовознавства: [навчальний посібник]. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 104 с.

7. Вступ до мовознавства (за вимогами кредитно-трансферної системи навчання): навчально-методичний посібник для семінарських занять / автор-упорядник: Т. С. Семегин. Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2017. 140 с.

8. Швачко С. О. Вступ до мовознавства (курс лекцій): [посібник]. Вінниця: Нова книга, 2006. 224 с.

Додаткова література

9. Бурлак С. Происхождение языка: Факты, исследования, гипотезы. Москва: Астрель, Corpus 2011. 480 с.

10. Демська О. Вступ до лексикографії [навч. посіб.]. Київ: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2010. 266 с.

11. Єрмоленко С. Я. Мова і українознавчий світогляд [монографія]. Київ: НДІУ, 2007. 444 с.

12. Загнітко А. П. Теорія сучасного синтаксису: [монографія]. 2-ге вид., вип. і доп. Донецьк: ДонНУ, 2007. 294 с.

13. Зорівчак Р. Боліти болем слова нашого.... Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2005. 296 с.

14. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства: [підручник]. Київ: Академія, 2006. 424 с. (Альма-матер).

15. Левицький В. В. Квантативные методы в лингвистике. Вінниця: Нова Книга, 2007. 224 с.

16. Масенко Л. Т. Суржик: між мовою і язиком. Київ: Видавничий дім “Києво-могилянська академія”, 2011. 135 с.

17. Манакин В. Н. Сопоставительная лексикология. Київ: Знання, 2004. 326 с.

18. Мізін К. Порівняння у фразеології: [навч. посіб.]. Вінниця: Нова книга, 2009. 240 с.

19. Методи проведення лінгвістичних досліджень: [навчально-методичний посібник]. Житомир: ЖДУ імені Івана Франка, 2012. 75 с.

20. Мова і мовознавство в духовному житті суспільства: [монографія] / відповід. ред. Т. В. Радзієвська. Київ: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2007. 352 с.

21. Нагорна Л. П. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики: [монографія]. Київ: Світогляд, 2005. 315 с.

22. Перебийніс В. І. Традиційна та комп'ютерна лексикографія: [навч. посіб.]. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2009. 218 с.

23. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: [підручник]. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.

24. Ткаченко О. Б. Українська мова і мовне життя світу. Київ: Спалах, 2004. 272 с.

25. Ужченко В. Д. Фразеологія сучасної української мови: [навч. посіб.]. Київ: Знання, 2007. 494 с.

Лексикографічні джерела

1. Англо-український фразеологічний словник [уклад. К. Т. Баранцев].

2-ге вид., випр. Київ: Знання, 2005. 1056с.

2. Ахманова О. С. Словарьлингвистическихтерминов. Москва: Едиториал, 2004.571с.

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. Київ: Ірпінь: Перун, 2004. 1440с.

4. Зацний Ю. А. Інновації у словниковому складі англійської мови початку ХХ століття: англо-український словник. Вінниця: Нова Книга, 2008. 360с.

5. Знаки української етнокультури: словник-довідник/[авт.-уклад.Віталій Вікторович Жайворонок]. Київ: Довіра, 2006. 703с.

6. Краснобаєва-Чорна Ж. Сучасна українськафразеографія[довідник].
Донецьк: ДонНУ, 2011. 93с.

7. Левицький Ю. М. Людські мови: [енциклопедичний довідник]. Ч. 1. Монреаль, Львів, 2013. 1804с.

8. Українська мова: Енциклопедія / Редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 2004. 824с.

Рекомендовані Інтернет-ресурси до курсу

1.	www.mova.info	Лінгвістичний портал
2.	www.natcorp.ox.ac.uk	Британський національний корпус
3.	www.mova.info/corpus.aspx	Корпус текстів української мови
4.	www.uztranslations.com	Мовний портал
5.	www.miresperanto.com	Сайт есперантології та інтерлінгвістики
6.	www.nbu.gov.ua	Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського
7.	http://kulturamovy.univ.kiev.ua/	Інформаційно-довідкова система “Культура мови нащодень”
8.	www.ethnologue.com/	Сайт лінгвістичної організації SIL International
9.	http://linguist.univ.kiev.ua/museum/	Інституту мовознавства ім. О.О. Потебні